

Goede ouders en verzorgers: een kostbaar bezit

Impliciet wordt in de raamvertellingen van het *Christelijk feestboekje* tot uitdrukking gebracht wat een kostbaar bezit goede ouders of verzorgers zijn. In alle verhalen zijn het de vader of de (pleeg)moeder die de kinderen inwijden in het evangelie en hen stimuleren tot waarlijk christelijk gedrag (bijv. 1.2, 20, 103, 107; vgl. ook 1.2, 88). Hoe belangrijk goede ouders of verzorgers zijn, wordt ook in de bijbelse vertellingen en de kerkhistorische schetsen benadrukt. De jeugdige koning Joas had het geluk een voortreffelijke 'leidsman' te hebben (1.4.8, 63). Timotëus had een uitstekende moeder en grootmoeder (1.4.11); Johannes Chrysostomus en Augustinus een vrome moeder (2.1.3; 2.1.5); zo ook August Francke en Elizabeth Fry (2.1.11; 2.1.12); Sara Martin had een vrome grootmoeder (2.1.13);⁹ Erasmus een goede stiefmoeder (2.1.8, 68). Maar ook zonder toegewijde ouders komen kinderen soms goed terecht, zoals Karel Gützlaff die een slechte stiefmoeder had (2.1.14)¹⁰ en de bijbelse Abia, zoon van de goddeloze koning Jerobeam, de enige 'goede' in een bedorven gezin (1 Kon. 14:13), aan wie 'de kennis van God en de beginselen der godsvrucht' wellicht ingeprint waren door 'een bloedverwant of een hoveling, die godvruchtig was gebleven' (1.4.6, 46). Salomé, die om het hoofd van Johannes de Doper vroeg (Mat. 14:6-11), figureert daarentegen als het prototype van het 'slagtoffer eener slechte opvoeding' (1.4.10, 75) en de jaloerse Kaïn (Gen. 4:1-8) als het prototype van het 'bedorven' kind (1.3.1, 30).

De zorg van goede ouders of verzorgers vraagt om 'wederliefde en gehoorzaamheid' van de kant van kinderen (1.4.8, 59). De geschiedenis van de zonen van Eli, die zich aan God noch gebod stoorden, en door hun vader niet tot orde werden geroepen (1 Sam. 2:12-15), laat zien dat God wil 'dat ouders hunne kinderen als het noodig is bestraffen' en dat 'het *ergste* dat iemand ondervinden kan, *verdriet van zijne kinderen*' is (1.4.3, 20).

Kerkelijk betrokken, onbekrompen en niet kerkistisch

Uit het beeld dat in de raamvertellingen van het kerkelijke leven wordt geschetst, blijkt dat overtuigde, kerkelijk betrokken christenen, aan wie bekrompenheid vreemd is, Duijs' sympathie genieten. De predikant van de [hervormde] gemeente, waartoe de koopmansweduwe behoorde, had weten te bereiken dat Goede Vrijdag, de dag waarop 's avonds het Avondmaal in de kerk werd gevierd, in vele gezinnen 'als een' feest- en rustdag werd gevierd.' (1.2, 46)¹¹ Grote ernst sluit ontspanning en de instandhouding van oude gebruiken tijdens de feestdagen niet uit. Het weesmeisje uit het paasverhaal bevond zich op tweede paasdag op 'de Lange-weide' om met haar vriendinnen 'met eijeren te smijten' (1.2, 84)

⁹ De Engelse Sara Martin was onder meer bij de Groninger godgeleerden bekend als 'de vriendin der gevangenen', die anders dan Fry van eenvoudige komaf was; zie *Waarheid in Liefde* 1848, 641-672, en onder: *Aanhangsel* 2.1.13.

¹⁰ K.F.A. Gützlaff werd bekend als 'apostel der Chinezen'; zie voor de Gützlaff-hype in Nederland ca. 1850 A. Goslinga, *Dr Karl Gützlaff en het Ned. Protestantisme in het midden der vorige eeuw*, 's-Gravenhage 1941; vgl. onder: *Aanhangsel* 2.1.14.

¹¹ In 1817 had de Algemene Synode van de Nederlandse Hervormde Kerk bepaald dat op Goede Vrijdag 'eene Godsdienstoefening' gehouden diende te worden. Zie A.J. van der Veen, *Handboek over de feeststof-fen (...)*, Groningen 1821, 114-115. Tegen het midden van de eeuw was de Goede Vrijdag althans op enkele plaatsen de dag waarop de gemeente het Heilig Avondmaal vierde. In 1853 deed de Algemene Synode een aanbeveling om 'tot verhooring van zijne waardschatting' op Goede Vrijdag het Avondmaal te bedienen. Zie voor het thema *Hand. Syn. Herv. Kerk* 1851, 220; 1852, 67-71, met name 70; 1853, 51-52.